Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

2.10.2023

EU/936/2023
EU/936/2023-MMM-21

Maa- ja metsätalousvaliokunta keskiviikko 04.10.2023 klo 09.30 / U 49/2023 vp / asiantuntijalausunto

Asia: U 49/2023 vp: Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietyillä uusilla genomitekniikoilla tuotetuista kasveista sekä niistä saatavista elintarvikkeista ja rehuista

Johtava asiantuntija Sanna Viljakainen

Komissio julkaisi 5.7.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi, joka koskee tietyillä uusilla genomitekniikoilla (NGT = new genomic techniques) tuotettuja kasveja sekä niistä saatavia elintarvikkeita, rehuja ja muita tuotteita. Ehdotus on osa lainsäädäntöehdotuspakettia, jolla tuetaan EU:n Pellolta pöytään -strategiaa ja biodiversiteettistrategiaa. Lisäksi ehdotuksella pyritään edistämään tutkimusta ja innovointia sekä sisämarkkinoiden tehokkaampaa toimintaa.

Tausta lyhyesti

Uusilla genomitekniikoilla tarkoitetaan erilaisia geneettisiä eli perintöaineksen muuntamistekniikoita, joita ei ollut käytössä vielä vuonna 2001, jolloin muuntogeenisten organismien (GMO = genetically modified organisms) tarkoituksellista levittämistä ympäristöön koskeva EU:n lainsäädäntö uusittiin. Tällä hetkellä kaikkiin NGT-kasveihin ja niistä saataviin tuotteisiin sovelletaan EU:ssa GMO:ja koskevaa sääntelyä.

Uusilla genomitekniikoilla on mahdollista tuoda ratkaisuja maatalouden ja kasvintuotannon haasteisiin. Esimerkiksi kasvinjalostajat voivat näillä tekniikoilla jalostaa uusia kasvilajikkeita kohdennetusti ja entistä tarkemmin ja nopeammin. Uudet genomitekniikat ja niiden avulla jalostetut kasvilajikkeet voisivat muiden toimien ohella olla yksi ratkaisu, joiden avulla voitaisiin parantaa maatalouselintarvikejärjestelmän muutosjoustavuutta ja kestävyyttä muun muassa vähentämällä maatalouden tuotantopanosten, kuten kasvinsuojeluaineiden, käyttöä. Mahdollisia uusilla tekniikoilla aikaan saatuja hyödyllisiä sovelluksia voisivat olla kasvitauteja ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia paremmin sietävät kasvilajikkeet tai lajikkeet, jotka vaativat kasvaakseen vähemmän luonnonvaroja ja lannoitteita. Uusilla genomitekniikoilla voitaisiin myös parantaa kasvien ravintosisältöä terveellisempiä ruokavalioita varten tai vähentää haitallisten aineiden, kuten toksiinien ja allergeenien, määrää kasveissa.

Bioteknologian kehittyessä on otettu käyttöön monenlaisia uusia genomitekniikoita vuoden 2001 jälkeen. Heinäkuussa 2018 EU:n tuomioistuin antoi tuomion C-528/16, jonka mukaan uusia genomitekniikoita ei voi sulkea pois GMO-lainsäädännön piiristä. Neuvosto pyysi 8.11.2019 päätöksellä (EU) 2019/1904 komissiolta tutkimusta uusien genomitekniikoiden unionin oikeuden mukaisesta asemasta. Tutkimus julkaistiin 29.4.2021. Tutkimuksesta ilmeni, että EU:n GMO-lainsäädäntö ei sovellu uusien genomitekniikoiden sääntelyyn, eikä se vastaa nykyistä tieteellistä ja teknologista kehitystä ja tietämystä. Lainsäädännön uudistaminen NGT-kasvien osalta on komission mukaan tarpeen.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Tiivistelmä ehdotuksen pääasiallisesta sisällöstä

Asetusehdotus koskee vain sellaisia genomitekniikoita, joissa kasveihin ei viedä perintöainesta joko lainkaan tai viedään vain sellaista perintöainesta, joka on peräisin samasta lajista tai lähilajista (kohdennettu mutageneesi ja cisgeneesi). Tällaisten muutosten katsotaan rinnastuvan luonnossa tapahtuviin risteymiin ja mutaatioihin tai perinteisellä kasvinjalostuksella aikaan saatuihin muutoksiin. Asetusehdotus ei koske ns. siirtogeenisiä kasveja, joihin on tuotu kasville vierasta perintöainesta (GMO). Näihin vakiintuneilla siirtogeenitekniikoilla (transgeneesi) jalostettuihin kasveihin sovellettaisiin edelleen nykyistä voimassa olevaa GMO-lainsäädäntöä.

Asetusehdotuksessa esitetään, että NGT-kasvit jaettaisiin kahteen ryhmään riskiprofiilinsa mukaan. Ensimmäiseen kuuluisivat ne kasvit, jotka vastaavat luonnossa esiintyviä tai perinteisellä menetelmillä jalostettuja kasveja (ryhmän 1 NGT-kasvit). Näitä ei säänneltäisi nykyisen GMO-lainsäädännön mukaan. Niille tulisi kuitenkin ilmoitusmenettely, ja ne tulisi merkitä julkiseen tietokantaan sekä kasvilajikeluetteloihin. Kasvien lisäysaineistot tulisi merkitä erillisellä merkinnällä, mutta niistä saataviin tuotteisiin ei vaadittaisi erillisiä NGT-merkintöjä.

Toiseen ryhmään kuuluisivat kasvit, joihin ei ole tuotu vierasta geeniainesta, mutta sisältävät useampia tai monimutkaisempia muutoksia kuin ryhmän 1 NGT-kasvit. Näihin ryhmän 2 NGT-kasveihin sovellettaisiin soveltuvin osin nykyisen GMO-lainsäädännön riskinarviointi- ja lupamenettelyjä, ja tuotteilta edellytettäisiin jäljitettävyyttä ja merkintää. Pakollisen merkinnän lisäksi näistä kasveista saataviin tuotteisiin saisi laittaa vapaaehtoisen lisämerkinnän, jossa täsmennettäisiin mitä ominaisuutta jalostustekniikalla on muutettu. Lisäksi sellaisille kasveille, jotka sisältävät kestävyyden kannalta merkittäviä ominaisuuksia, otettaisiin käyttöön erilaisia kannustimia.

Sekä ryhmän 1 että ryhmän 2 NGT-kasvien käyttö olisi ehdotuksen mukaan kielletty luomutuotannossa.

Vaikutukset

Asetusehdotuksen vaikutukset tutkimukselle, kasvinjalostajille, viljelijöille, elintarvike- ja rehuteollisuudelle sekä kaupan toimijoille, kansainväliseen kauppaan, kuluttajille, ruokaturvaan sekä ympäristöön ovat pääosin myönteisiä. Ehdotuksella voi olla merkittävä vaikutus luomuviljelyyn ja kansallisiin luomuviljelyn kasvun tavoitteisiin. Ehdotuksen mukaan NGT-kasveja ei voisi käyttää luomuviljelyssä, joten kansallisesti tulisi säädettäväksi NGT-kasvien, GMO-kasvien, tavanomaisten kasvien sekä luomuviljelyssä käytettävien kasvien rinnakkaiselo mukaan lukien viljelmien väliset turvaetäisyydet ja vastuukysymykset mahdollisten taloudellisten vahinkojen osalta.

Kansalliset toimivaltaiset viranomaiset hyötyisivät, jos NGT-kasveja ja niistä saatavia tuotteita koskeva sääntely yksinkertaistuisi ja nopeutuisi, jos niitä koskevat tietovaatimukset kevenisivät ja jos merkintä- ja jäljitettävyysvaatimuksista osin luovuttaisiin. Toisaalta hallinnollisen taakan arvioidaan lisääntyvän kenttäkokeita koskevan todentamismenettelyn ja rinnakkaiselolainsäädännön osalta, mikäli ehdotus näiden osalta toteutuu komission ehdottamassa muodossa. Komission mukaan ehdotuksen taloudelliset vaikutukset EU:n budjettiin arvioidaan vähäisiksi. Ehdotuksen aiheuttamia kansallisia kokonaistaloudellisia vaikutuksia ei ole vielä tarkemmin pystytty arvioimaan, mutta niiden arvioidaan olevan pääosin myönteisiä.

Käsittely EU:n toimielimissä

Ehdotusta käsitellään maatalous- ja kalastusneuvostossa sekä sen alaisessa maatalouden innovaatioita käsittelevässä neuvoston työryhmässä (Working Party on Genetic Resources and Innovation in Agriculture (Innovation in Agriculture)). Ehdotuksen käsittely alkoi työryhmässä 10.7.2023. Ehdotusta on tarkoitus käsitellä lokakuun maatalous- ja kalastusneuvostossa (23.-24.10.2023), jolloin asiasta järjestetään ministereiden keskustelu. Espanjan tavoitteena on saada aikaan neuvoston yleisnäkemys syksyn 2023 puheenjohtajakaudellaan. Näillä näkymin joulukuun maatalous- ja kalastusneuvostossa (11.-12.12.2023).

Liitteet -

Jakelu

Tiedoksi